

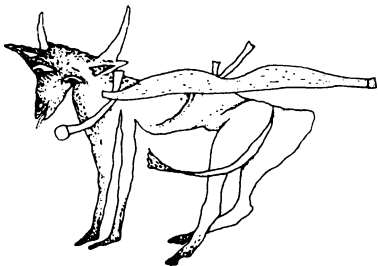
Szemethy Imre

Illusztrátornak vallja magát, grafikáin megidézi, újrateremti a kiválasztott mű világát.

Szemethy Imre 1945-ben született Budapesten, 1971-ben végezte el a Képzőművészeti Főiskolát, tanárai *Fónyi Géza*, *Barcsay Jenő* és *Ék Sándor* voltak. 1969-es írországi utazása előtanulmány volt diplomamunkájához, *James Joyce* Ulyssesének illusztrálásához. A mesterségbeli tudás teljes fegyverzetével készült lapokon már kialakította metaforikus, intellektuális érzékenységu grafikai stílusát. Eletrajzának fontosabb adatai: 1972-ben elnyerte a Derkovits-ösztöndíjat, 1974-ben rendezték első gyűjteményes kiállítását (Stúdió Galéria), ugyanebben az évben jelent meg *Gogol* *Holt lelkek* című műve Szemethy illusztrációival. Számos kiállítása közül az 1976-os Helikon Galéria-belit említjük, 1977-ben Munkácsy-díjat kapott. A múlt évben is több kiállítása volt.

A Ulysseshez készült illusztrációkban (Bolygó kövek, Ithaka, Hádész, Kalüpszó, Télemakhosz... 1970) *James Joyce* *Odüsszeia* „átiratának” belső struktúráját ragadta meg, s vetítette ki a több részre osztott felületen. Az elemző pontossággal megfogalmazott rézkarcokon a szürrealista montázstechnika számos elemét is felhasználta. A mitoszok világában otthonos, epikus alkatú művész számos balladát is illusztrált, pontosabban balladaanalízist készített, mintegy feltárva a belső struktúrájukat, keletkezésük folyamatát (Párduc Gyula és Jüger Jóska 1972, *Mason* ballada, *Balladák* dombja 1973).

A következő, *Zrínyi Miklós* Szigeti veszedelem című műve nyomán 1974-ben készült illusztráció-sorozatának rézkarcain egy hősietlen hőseposz bontakozik ki. Hangja ironikusan távolságtartó, játékos — *Zrínyi* művének parafrázisa. Tiszta, érzelemmentes valóság látásával, eredeti értelmezésével szinte elsöpri a

témához tapadt poros és ledönthetetlennek látszó képi konvenciókat.

Számos illusztrációja *Szentkuthy Miklós* műveinek inspirációjára készült (Szent Orpheusz breviáriuma, II. Szilveszter második élete, *Széljegyzetek* a Casanovához). Az első rézkarcokon főként apró motívumokat fűz egymás mellé, öslények, ősközetek formáiból, gépek mechanikájára emlékeztető szerkezetekből, emberi figurákból építkeznek. Összefűzésük, egymás mellettségük a véletlenszerűség látszatát kelti, hiszen montázszerű szerkesztéssel különböző minőségeket fűz egybe: együttesük a sejtyszerű légit lebontott, az ösztönvilág mélyeibe hatoló elemektől vezet a teljesség végtelen variációkból felszejő illúziójához. Az aprólékos műgonddal kioldozott részletek és a széles látószögű, egyszeri ránézéssel átfoghatatlan látvány egyszerre ösztönöz a részletekbe menő elemzésre és az összkép megragadására (*Szentkuthy Miklós* világa). A *Szentkuthy*-illusztrációkban a perspektíva, a térképés más változataival is találkozunk. A lent és fent, a magas és mély, a jobb és baloldal jelentősége megszűnik, amikor hősel, *Orpheusszal* együtt az új (más) világba való átlépésen tételődik (*Blason du Monde*, 1976).

A képfelzártnak egymás mellett sorakozó motívumok elmerült szemléletéből irodalmi, történeti és képzőművészeti asszociációk sora bomlik ki, s találkozásuk tovább fokozza a sokféleség érzését. Szemethy képi metaforáit, asszociációit úgy tárja elénk, mint egykor *Hieronymus Bosch* vagy id. *Pieter Breughel*. Az asszociációk szabad, téren és időn áthatoló áramlásával szemben rendkívül feszes a szerkezet, és aprólékosan kimunkált minden részlet. Szemethy grafikáin a „grammatikai” pontossággal illeszkedő részletek ellenére az összkép nyitott: asszociációkra, az elérhetetlennek tűnő egység felfedésére készlet.

1977-től, a rézkarcnak ceruzával és tollal való időszakos felcserélése során megnőtt az egyes motívumok mérete. A vonal továbbra is játékos-bizarr szituációkat, demitizált mitológiát, parafrázist jelenít meg (*Heródes* 1980, *Old Bagarol Blues* 1980). Felszabadulva *Szentkuthy* regényfolyamainak bűvöletéből utolsóként megszületett a nem létező *Szentkuthy*-műhöz készült illusztráció (II. Szilveszter harmadik élete), mellyel lezárult a Szemethy munkásságában éveken át központi témakörként visszatérő, újabb és újabb grafikai remeklések sora. Legújabb munkája már a nyomdában levő, *Maldoror* énekei című *Lautréamont*-kötethez készült.

Gellér Katalin